הדב הסורי (*אורסוס סיריאקוס אהרנברג*)
מאת: ישראל אהרוני
מגרמנית: אנטיה איגר
[המסמך המקורי השלם נמצא בארכיון אהרוני, מוזיאון הטבע בברלין, כל הזכויות שמורות]

מוקדש לסגן אלוף הוגו וילאנד מירושלים, שנרצח בדם קר ב-8 במרס 1918, במרחק 20 ק"מ צפונית לבעלבק

טריסטראם כותב: "הדב הפך לנדיר מאד בפלשתינה, אך אינו תופעה נדירה בהר החרמון ובחורשות הלבנון." טריסטראם, חוקר טבע אנגלי, צפה בו באחד העמקים לא הרחק מים כנרת. בתקופתו הדב עדיין היה קיים במשור עבר-הירדן המזרחי, בגלעד ובבשן.

כיום הדב הושמד כמעט כליל "בפלשתינה". נותרו דובים אחדים, שמתקיימים בתנאים עגומים. במקום לנוע בחופשיות בטבע, הם חיים רוב הזמן במסתורים תת-קרקעיים. כיום, גם בלבנון הדב הוא חיה נדירה ביותר וזה אולי בגלל כריתתן של החורשות המועדפות עליו. ללא עצים, הפך הדב לחשוף לעין אפילו לציד המקומי הגמלוני.

כבר בפתיחת המאמר אציין, שלדעתי הדב הסורי אינו מובר לעולם המדעי. באזור מול-הלבנון ובלבנון קיימים שני תת-מינים של דובים השונים אחד ממשנהו באופן יסודי. לאחד פרווה בהירה חום-צהבהבה. דב זה הרבה יותר גדול וחי באזור מול-הלבנון. תת-המין השני חי בלבנון והוא הרבה יותר קטן, צבעו חום והוא דומה מאד לדב החום האירופאי.

"הדב הסורי דומה מאד לדב החום האירופאי", כותב טריסטראם. "אך עוד יותר דומה הוא לדב החום ההימלאי, ששמו המדעי הוא Ursus isabellinus Hersf דב זה נצפה לראשונה על ידי הרספילד." מקטע זה אני מקיש, שטריסטראם הכיר את הדב שנמצא במול-הלבנון בלבד, אזור המעוטר בחורשות עד עצם היום הזה.

טריסטראם מסווג את הדב הסורי באמצעם של שתי קצוות. מכך מתבקש שאותו דב הינו בו זמנית חום וצהבהב, דבר שאינו נכון, כפי שיודע אני מניסיון. לשני תתי-המינים לא רק צבע אלא גם גודל שונה (כפי שציינתי לעיל). (אורך גופו של דב המול-לבנוני מגיע ל-2.10 מטרים לפחות. בתת-מין זה נמנים גם כל דובי מסופוטמיה ואסיה הקטנה, כפי שניתן להקיש ממספר גדול של פרוות שראיתי מאזור זה.).

טריסטראם כנראה הכיר רק את הדב המול-לבנוני, כי קשר בין קיומו של הדב לחורשות (שאינם מקום מחייתו של הדב הלבנוני). הוא אומר: "האזכורים הרבים של דובים במקרא מעידים על כך שהם היו מוכרים היטב בתקופה בה עצים כיסו את הרי יהודה ואת הרכסים הסלעיים של הגליל". התנאים השוררים במול-הלבנון לא היו קיימים בלבנון הקרה יותר, באף תקופה, גם לא בזמנים הטובים ביותר. למרות השינויים הרבים שהאדם עשה בטבע ובצמחיה המקומית, מאפשר המצב הטבעי הקיים היום להסיק מסקנות לגבי התנאים ששררו במאות הקודמות. "פלשתינה" (כולל מול-לבנון עם החרמון) מאז ומתמיד הייתה ירוקה יותר מאשר "סוריה" (כולל לבנון). זה נשאר כך עד היום ואני לא יכול לעלות בדעתי סיבה, מדוע היד שכרתה את חורשות הלבנון היתה מדלגת על עצי מול-הלבנון.

גם החוקרים האמיצים הגרמנים המפריך ואהרנברג, שגילו את הדב הסורי, הכירו רק את הדב המול-לבנוני, כפי שניתן לראות ברישומים בספרם סימבולא פיזיקה, בו מוצג הדב בצבע בהיר כל כך, שהוא דומה לדב הקוטב.

הסברה שבנעוריו פרוותו של הדב "הסורי" היא בגוון חום-אפרפר וכשהוא מתבגר היא הופכת ללבנה, הינה מוטעית. פרוותם של הדובונים הצעירים שצדנו הייתה אפור בהיר ופרוותה של הנקבה הבגירה שהניקה את גוריה (על כך מצביעה מערכת השיניים שלה) הייתה חומה כמו פרוותו של הזכר, שגילו מעל 2.5 שנים.

לא מין הנמנע שדובים אחדים עברו מלבנון לאזור המול-לבנוני ולהיפך. אך אלו מקרים נדירים ביותר. סוריה מאוכלסת בצפיפות ולכן ניתן להניח, שמעברים כאלה היו בודדים ולכן לא אתייחס אליהם.
ב-1912 צפה הרוזן ליטיבאו בדב בזה, שעבר מלבנון למול-הלבנון. אצלו גם ראיתי את הפרווה הנהדרת של דב מול-לבנוני, שנורה לא הרחק מבעלבק. נדמה לי שגם הדובה הבוגרת שמר גרוסמן, בעל המלון הגרמני בטבריה, צד על החרמון, הייתה דובה שעברה לאזור. דובה זו הייתה "עלובה" וקטנה.

לדעתי היה רצוי להבדיל בין הדב המול-לבנוני הבהיר לדב הלבנוני החום, כשהאחרון מהווה תת-מין מיוחד.

לאחר שהסבתי את תשומת ליבו של רב סרן וירט פון ויטנאו, מפקד בעלבק, לקיומו של הדב הסורי והצבעתי על חשיבותו למדע, התלהב הרב סרן ותשוקת הציד שבו נדלקה. הוא הסכים להצעתי לצאת למסע ציד של "הדב הסורי" וזמן קצר לאחר מכן הגיע עם משלחת קטנה לראש הרי הלבנון. האפשרות להוסיף לאוספו הגדול של פרוות מחיות סוריות, שאותן הוא צד בעצמו, את פרוותו של הדב הסורי, קסמה לו מאוד.
אגב, מכל הקצינים הגרמנים, הכיר רב סרן וירטנאו את סוריה הכי טוב, כי אהב לטייל בה.

כאשר הצייד הלבנוני שלי הודיע על המצאות דב בג'בל מטיוחן, יצאה החבורה הקטנה לדרך. משלחת הציד הייתה מורכבת מסרן וירטנאו, מסגן אלוף וילאנד, ממני, מסגן צלאח-א-דין, ממתורגמנו ושלישו של הרב סרן וממספר חיילים. שיירה של סוסים ופרדות הובילה את הציוד הנדרש – אהלים, צידה ודברים נוספים מהעיר קסר, בה התגוררתי, היישר לאזור הציד.

היה זה ה-3 ביולי בשנה שעברה [אין בדוח ציון שנת כתיבתו | הערת המתרגמת].
בוקר צח ונפלא. בריזה חרישית נשבה. בוקר מושלם שהטיב עם המשימה שלנו. מסלולינו עבר דרך זחלה הציורית, הפרושה על פני מדרונות שני הרים ומשם המשיך לעפרין, כפר השוכן בעומק האזור ההררי. הדרך מזחלה הייתה "פראית-רומנטית" וההליכה בה סכנת חיים. במקומות מסוימים גדותיו של הברדוני כה תלולות שהירידה לנהר אנכית והשביל לאורכו כה צר, שהגעתנו לשם בריאים ושלמים הייתה בגדר נס. חיות וכבודה עברו בשלום. (הקורא ללא ספק יצטרף להערצתי לסגן אלוף וילאנד, שהוביל אותנו ברכיבה על סוסו והתגבר על הסכנות הללו וזאת בלילה עם פרדים עמוסי ציוד). יותר מפעם אחת ירדנו מהסוסים והלכנו רגלית.

עפרין ממוקמת באמצע הדרך אל היעד שלנו ופרושה על רמה מפוארת ומטופחת. הייתה זו ההתחלה של ההרים הגבוהים של מטיוחן, בהם חי הדב. הגענו לשם פחות או יותר בשעה 1 בצהרים. הודות לשקדנותו של מר וילאנד ראינו כבר ממרחק את האוהלים "מתנוססים" על ההר.

עלי להוסיף ולציין מספר מינים של עופות, שמעטרים את לבנון. צדנו אחדים מהן. את 'Ruticilla semirufa') - חכליל זנב (על-פי הומפרכט ואהרנברג), את 'Otocorys penicillate' - צחיחנית (על-פי גולד) ואת 'Linelus sufiventus' (על-פי טריסטראם) ועוד.

לאחר מנוחה קצרה באוהלים יצאנו יחד עם שני ילידים לקניון, כדי לתכנן את הציד בערב. בקניון הזה נראו, כך נטען, דב או שניים לפני מספר ימים.
סקרנו בשקט רק את שפת הבור (מבלי לרדת אל המערה) ונמנענו מלעשות רעש, כדי לא לעורר חשד אצל הדובים שכנראה היו בין הסלעים בגיא. חיפשנו מקומות מסתור עבור ציידים שרצינו להציב במקומות שונים. לי היו ספקות. עד כה טרם ראיתי את מקומות המחייה של דובי סוריה ולא האמנתי שמספר סלעים בגיא כה רדוד יכולים להוות אכסניה לחיה ענקית כמו הדוב.

כשעה לפני שקיעת השמש ישבו הציידים בקבוצות קטנות של שניים-שלושה, דרוכים בעמדותיהם שבאזור הגיא. הם החזיקו את רוביהם, אוזניהם כרויות-קשובות ועיניהם פקוחות-חדות (דובים יוצאים ממסתורם רק עם רדת החשכה) והמתינו. לגבי עצמי אוכל רק להוסיף ולומר שישבתי שם חסר-סבלנות ובלב פועם.

שתיקת מוות... כל אחד מאתנו מלא ציפיות....

פתאום, כמעט בו זמנית, נשמעו שתי יריות מאחת העמדות המרוחקות יותר.... "אכן, ישנם דובים במקום!" זאת הייתה המחשבה הראשונה שלי, שכנראה עברה בראשו של כל אחד מאתנו ברגע הראשון. מה עוד יכולנו לרצות? פתאום נורו יריות גם מהקבוצה שלי. סלח-א-דין ומספר חיילים ירו חמש יריות בזו אחר זו. המטרה הייתה דב מתבגר שדהר בשפת הפיר ממולנו. בקושי ניתן היה להבחין בצלליתו. עקב המרחק הרב יחסית מהחיה ובגלל החושך, פספסו הבדורים את מטרתם.

לא היה טעם להמשיך את הציד באותו ערב. הדובים לא היו מעיזים לצאת ממקלטם. אך בכל זאת החלטנו לחפש אחר עקבות דם. יחד עם אדון רב הסרן, שבינתיים ירד מעמדתו ירדנו לעומקם של מספר בורות. במרחק בין שמיים וארץ היה המראה האמיתי של המערות הנפלאות שלפני כן ראינו רק מלמעלה! סלעים רבים בגובה אדם היו מפוזרים מסביב ויצרו תוהו ובוהו ואי-סדר פראי - רומנטי בקרבת הכניסה אל הבורות המתפצלים בעומק למין מבוך. הרושם שהכאוס הקדום השאיר היה מדהים.
איני יכול לחשוב על מקום מרשים יותר, מסתורי ומפחיד כאחד!

בדרך חזרה לאוהלינו דנו בשאלה אחת בלבד – האם הדוב, שעליו הקבוצה שלנו ירתה, הנו אותה החיה, שעליו ירו הציידים בפעם הראשונה. אלה טענו שעל גבו של הדוב שלהם היה כתם בהיר בגבו שכנראה לא היה על גבו של הדוב "שלנו". מבחינת הגודל שניהם היו פחות או יותר דומים.

רועה צאן בשם סאלים פנה אלינו והודיע, שבמרחק של שעה וחצי מהמחנה שלנו (מאוחר יותר התברר שאלו היו ארבע וחצי שעות) נמצאת דובה עם שני גוריה. שמעתי כבר מקודם על הדובה הזו בנסיבות אחרות, מוסר ההודעה נראה אמין. לכן אדון רב הסרן החליט להתלוות אל האיש.

בארבע בבוקר כבר ישבנו על הסוסים. רועה הצאן המנוסה הוביל אותנו בדרך העולה אל ההרים. כרועה צאן הוא הכיר את האזור היטב. אדון רב הסרן, וילאנד והגשש רכבו מהר יותר ממני, כך שנשארתי לבד עם סלח-א-דין ושני חיילים מאחור. גיאיות מפותלים חוצים את שטח לבנון וקבוצת רוכבים קטנה נבלעת בהם בקלות, גם אם המרחק שהפריד בינה לקבוצה שאחריה לא היה רב.

כך רכבנו כשעתיים באותו כיוון פחות או יותר, כשראינו את קבוצת הרוכבים של אדון רב הסרן אך לרגע קט, ומיד לאחר מכן פנתה וסלעים גבוהים הסתירו אותה מעינינו לזמן רב.... מצבנו היה חמור.
הצידה לא הספיקה. נשארנו מאחור, בלי שביל וללא עקבות. השטח היה ללא עצים וצמחים עד כמה שהעין יכולה היתה לראות. שדות שלג רחבים התחלפו בסלעים ביזריים, חדים ופראיים.
'Lygaeus prandurus Scopoli' (milkweed bug) רבים, פשפשים מנומרים, שהיו מונחים קפואים על שדות השלג.
כנראה חיו את חייהם הקצרים בין שיחים קוצניים שצומחים כאן בעונה החמה יותר. השלג שימר אותם היטב). לא היה באפשרותנו לחזור לאוהלינו, כי לא ידענו את הדרך. הנוף התחלף ונהפך למגוון יותר. שטחי השלג התרבו ונפתחו אלינו מבעד עירומם הקר כמו תכריכים.

שלחנו את אחד החיילים אל קצהו של רכס שנראה לנו הגבוה ביותר, כדי לצפות משם אל האזור ולדווח לנו את אשר ראה. מגובה כה רב, חשבנו, ניתן לראות את דבוקת הרוכבים של אדון רב הסרן, אי שם במרחקים.

לאחר המתנה ארורה וארוכה הגיעה סוף-סוף "יונת נח שלנו" ובפיו בשורה מייאשת. מול הרכס מתרומם רכס נוסף, גבוה עוד יותר, ולכן לא הייתה באפשרותו לראות את הציידים. באין ברירה הצעתי לרכוב לכיוון הרכס הגבוה. ללא שביל ותצפית המשכנו לשוטט שעתיים נוספות באזור, עד שנעצרנו לנוכח קבוצת הרים אדירה, הגבוהים ביותר בחלק הזה של לבנון (ואכן גובהם היה 3,050 מטרים). קיווינו לראות את אדון רב הסרן ומלוויו מפסגות ההרים הללו. שוב שלחנו את אחד החיילים לתצפת.

מן הפח אל הפחת. סבלנו החמיר: הפרד של החייל שנשאר אתנו ברח. כשסלאח-א-דין ראה שהחייל לא מצליח לתפוס את החמור לבדו, השאיר אותי לבדי, בלית ברירה, ואץ לעזרת המסכן. אי אפשר לתאר את מצבי במילים. היה ברור לי שכמו שאנחנו לא מוצאים את חבורת הציידים האבודה, כך גם אותי לא ימצאו שוב. הסיכוי למצוא חבורה של ציידים גבוה יותר מאשר למצוא אדם בודד. ראיתי את עצמי מוקף חיות טרף – מספרן רב באזור – או מת מרעב בישימון ההררי המושלג זה.
חשבתי על משפחתי שנשארה מאחור בעיר קסרה. הסתכלתי סביבי. במערב הבחנתי בנצנוץ המיסטי של

הים התיכון מבעד הינומת ערפל כחלחלה. לרגליי נפרשו ביירות, עלה וברומנה. מהפסגה התבוננתי אל מראה שהאפיל על כל דימיון: מרחבים ללא גבול. הטבע במלוא תפארתו העוצמתית. אך דממת הנצח גרמה לי להרגיש גלמוד, אובד עצות ללא איש בעולם! מה הפלא שצרחתי בקולי קולות, אך איש לא שמע.

סוף-סוף מר סאלח-א-דין חזר. בלי חייל ובלי פרד.... לא הייתה לנו ברירה אחרת אלא ללכת בעקבות השליח ששלחנו. למרות הראות הטובה, חברי הבחין רק בנקודה זעירה שזזה. הנקודה שהתקרבה אלינו הייתה סימן החיים היחיד בשממה הזו והתגלמות תקוותנו! הנקודה הלכה וגדלה. חשבנו ששמענו הד של קול רפה... אך יותר מפעם אחת חששנו, שכל זה הוא אך פרי דמיוננו בחום היוקד. רחוקה מדי הייתה הדמות המטושטשת, כדי לקבל ממנה אות חיים. לבסוף הבחנו ביד המנופפת אלינו. עלינו בזינוק על סוסינו ודהרנו לעבר האיש.

השליח שלנו אכן פגש את אדון רב הסרן, ששלח איש אחר אלינו. הלה בישר לנו על הצלחת הצייד והראה לנו את הדרך. העלייה לפסגת ההר ארכה שעה וחצי. עמדנו על רמה עם סלעים ענקיים המפוזרים באי-סדר מופלא. במרחק כמה מאות מטרים נראו שדות שלג רחבים שרועים על פני מדרוני ההרים. מרחוק ראינו את אדון רב הסרן יחד עם מר וילאנד.

לא היה גבול לשמחתי, כשאחד החיילים הראה לי את הדוב הרך בשנים הראשון. היה זה הדוב התנ"כי הסורי!

רועה הצאן הוביל את אדון רב הסרן לרמה נפלאה ביותר עם מערות עמוקות ומסולעות (ראה תמונה, שהיא העתק של תצלום, שהרוזן פון ליטיכאו צילם). מעל המערות התרומם סלע זקוף כלפי מעלה. במערה הזו התגוררה הדובה עם שני גוריה. משום שלא הייתה במקום, רועה הצאן הוליך את הציידים למערה אחרת שהייתה לא הרחק מהראשונה. הגללים הטריים שמצאו במקום, הוכיחו שדיירי המערה עזבו אותה לפני שעה קלה. סלים, הכיר היטב את הליכותיה של הדובה והוליך אותי ואת הציידים אל שדה קרוב, בו "רועה" משפחת הדובים מדי יום. לא חלף זמן רב וראינו את האם עם גוריה. אך כשהדובה הבחינה ב"נימרודים" האמיצים שבאים לקראתה, החלה לברוח עם גוריה. היא רצה ראשונה והגורים דהרו אחריה, עד כמה שהרגליים הצעירות האלה יכלו לשאת. מדי פעם הסתובבה האם אליהם, כדי להיות בטוחה, שהילדים שלה אכן עומדים בקצב. פה ושם התרוממה ועמדה על רגליה האחוריות, כדי לעודד אותם במין נפנופי ידיים. היה זה מחזה מרגש. כשהגענו אל שדה-שלג במורד-הר, התגלגלו שלושתם עם גופם המגושם בגליל-צמח מטה. אולם וילנאד לא הרפה מהם והחליק גם הוא אחריהם בשבתו על אחוריו, למען ידביקם ולא יחמקו ממנו.

לא יכולנו להמשיך כך עוד זמן רב. ילדי אדם העייפים מרכיבה ארוכה בשמש של צוהרי יולי הקודחת על ראשם. לא עמדנו בקצב הריצה של הדובה. אם רצינו בכך או לא, היה עלינו לעצור את בריחתה של האם וזה התאפשר רק על ידי הריגת אחד הגורים. היה זה רעיון מוצלח! כשהאם שמה לב, שאחד מגוריה לא עוקב אחריה יותר, עצרה את מרוצתה והחלה ללקק בלשונה את פצעיו המדממים. זה היה הרגע שניתן היה לירות בה.... הכדור אומנם פגע בה, אך לא המיתה. היא עזבה את הגור החי והתנפלה בזעם ובנהימה נוראה על וילאנד. וילאנד היה אבוד (הדובה התקרבה אליו - בינה לבינו הפרידו 8 מטרים בלבד. איתרע מזלו של וילאנד ונשארה לו רק כדור אחד בקנה ומלאי התחמושת היה אצלנו).
היה זה סלים שזיהה את הסכנה שנשקפה לווילאנד וירה מרחוק ברובהו רחב-הקנה הישן.
כדור אחד פילח את גרונה של הדובה. היא מתה במקום.
חשבנו לתפוס את הגור שנותר בחיים. חשבתי להביאו חי לגן הזואולוגי בברלין, כי רק לגן החיות שיינברון יש דב סורי, ומוצאו מפוקפק. אך הציידים הילידים מזחלה קינאו בהצלחתנו. הציד הצליח בלי עזרתם, לא היה להם במה להתרברב, והם ירו בגור האומלל. משום שהוא לא מת במקום, הם סכלו אותו באבנים ופגעו בפרוותו. אדון רב הסרן כעס מאד על מעשיהם הנפשע, אך הגור היה מת לפני שהספיק לעצור את הציידים. תקרית זאת העיבה על שימחתם של אדון רב הסרן ומר וילאנד. אחרי מנוחה קצרה - לא הרשינו לעצמנו מנוחה ארוכה יותר כי העמל היה רב - העמסנו את השלל היקר על הפרדות והובלנו אותו אל האוהלים.

הדרך חזרה הייתה יפה כפליים. עינינו זרחו מאושר. השמש הלוהטת המיסה שלג רב. מים קרים כקרח זרמו בנחלים הצרים ורעננו את לשוננו והירוו את גרוננו. להקות גדולות של ציפורים (זגים אדומי-מקור) 'pyrrhocorax alpinus' (על-פי אוט) התיישבו בשדות-השלג ויצרו מאות נקודות שחורות ומבריקות.
זה היה מחזה מרהיב עין. איש לא חשב לירות בהן.

למחרת בבוקר יכולנו לעזוב את המקום. היה צריך לבתר את החיות שצדנו, לצמצם אותן, לערוך מדידה מדעית ולאייר אותם בשלמותן. שלחנו שני שליחים. האחד מיהר לזחלה, כדי לאתר את אלאון. השני נישלח לקסרה, כדי להביא את מאייר המוזיאונים. שניהם יכלו להגיע רק למחרת בבוקר.

לפנות ערב הגענו עם הפרדות והמשא לאוהלים והחלטנו לשוב אל המערה שהיינו בה בערב הקודם. החברים היו עייפים מאד מעמל היום, אך רצינו לנסות שוב את מזלנו. השמש עמדה לרדת ואדון רב הסרן וקבוצת הקלעים התמקמו כמו בערב הקודם. ישבתי לצד אדון רב הסרן על שפת בור עגול ומרווח כשבצידו האחד הקרוב למערה נובעים מי-מעין צוננים. לשם הגיעה הדובה מדי ערב כדי לשתות.

היינו כה שקטים, עד שזוג חכליליזנב 'Ruticilla semirufa', שדגר בנקיק באחד הסלעים לא רחוק מאתנו, לא חשש לצאת לשוב אל הקן.

המתנו כשלושת רבעי שעה ולפתע ירייה פילחה את האוויר. רעש מחריש אוזניים הפר את דממת המוות שהפכה את הטבע סביבנו למסתורי, כמעט קדוש. פקפקנו בהצלחת הצייד, כי חלף זמן ולא נשמעה ירייה נוספת. אני מודה שהצייד הכעיס אותי מאד. לטעמי הוא ירה מוקדם מדי והתנהגותו היתה פזיזה. הניסיון שהיה לנו עם הדובה ביום שלפני גרם לי לחשוב, שלא ניתן להמית דב בירייה אחת. הקליע של רובה המאוזר הגרמני היה "אנושי" מדי, זאת אומרת חלש מדי. אך אדון רב הסרן סבר אחרת וחשב, שגם קליע אחד יכול להרוג דב, אם הוא פוגע בנקודה הנכונה.
המתנו בדריכות כ- 20 דקות נוספות עד שסלים, שידע היכן הסתתרנו, הגיע אלינו. מר וילנאד הרג את הדוב בירייה אחת, סיפר לנו. היורה המאושר הבחין בחיה, שיצאה מאחורי סלע ענק. הוא היה במרחק 80 מטר ממנו כשיצא ממאורתו. כשהריח את האדם, התחיל לנהום בזעם, עצר והתיישב על אחוריו. כדי לא לפגוע בפרוותו, כיוון מר וילאנד אל עין הדוב. הוא הקיש עם הרובה על הסלע, כדי שהדוב יפנה אליו את פניו. הירייה הייתה מופתית. הדוב התמוטט מבלי שפרוותו נפגעה.

זה היה דב בוגר ממין זכר. צבעו חום. הוא כבר בא במגע עם רובה, כפי שגילינו כשניקינו את השלד שלו. בעקב הקדמי הימני שלו היה נעוץ כדור עופרת מעוות וסביבו צמח גידול מסחוס קשה כמו עצם.
ניסינו להעמיס את גוויית הדוב על גב הפרדות, אך הן ברחו ברוב פחד. קירבנו אותן אלינו כך שלא יוכלו לראות את חיית הטרף ובמהלך ההעמסה כיסינו את עיניהם. כה גדול הפחד של חיות הבית מהדוב. אך רועי הצאן סיפרו לי, שהדובים לא טרפו אפילו כבש אחד ושהם מסתפקים בצמחים כמזון (כשענבים הם האהובים עליהם ביותר).
את הבשר השומני של הדוב שלחנו לבעלבק לבישול. פיזרנו חתיכות בשר אחרות, כדי למשוך למקום נשרים. מבנה הרוס וסלע גבוה שימשו לנו כמקומות מסתור טובים.
להקות שלמות של (רחמים) 'Nephron pericnophterus' "נפלו בפח".
ביניהם גם שלושה 'Gypsfulvrus' (נשרים קרחים) נהדרים, שהיו זהירים יותר ונמנעו מלנחות על הקרקע.
אדון רב הסרן הוריד רחם אחד במהלך התעופה. גוונו היה מין לבן מלוכלך. בין הרחמים היו גם צהובים. בעיקר בלטו רחמים בצבע כחול-אפרפר (!). הציד שלי ירה ברחם בצבע כזה לפני זמן מה במדבר הסורי.
בלילה האחרון שלנו, הלילה שבין ה-5 ל-6 ביולי, התרחש דבר מיוחד ביופיו. היינו עדים לליקוי ירח, מחזה בלתי רגיל בהרים. רבים מתושבי המזרח מאמינים באמונות תפלות, כמו הלא-משכילים שבארצות אירופאיות רבות. יש להם הסברים שונים לליקוי החמה והירח. חיילים מקשרים בין ליקוי הירח למלחמה. אדון רב הסרן לקח על עצמו להסביר את תופעת הטבע לאנשיו. לשם כך נעזר בעששית דולקת. זה היה מראה נשגב.
רב הסרן וחייליו הזכירו במידה רבה את האדם הקדום. בסבלנות אין קץ ענה על שאלותיהם - כמו אב טוב ותומך.

לפני שאעזוב יחד עם הקורא החביב את הרמה החולמנית באור ירח, אציין חיה מרשימה נוספת, שתפסתי כאן באזור, בהרי הכרמל ובסביבת ים המלח. הכוונה לזן מיוחד של דלקים קטנים, טריסטראם לא מציין אותו בספרו על החי והצומח בפלשתינה המערבית. הזן תואם כמעט בכל ההיבטים את הסמור
'Putorius sarmaticus Pall'. במידה ושני הזנים אכן זהים, תהיה לזה חשיבות גיאוגרפית-זואולוגית רבה.

כמו כן אספתי סוג מאד יפה של 'Eremiaphila', שנראית לי חדשה. היא גדלה, כפי שאני יכול להעיד מניסיון אישי, באזור לבנון עד למול-לבנון ותדמור.

IX.

werden können als die von uns vermisste Jägergesellschaft, die wegen ihrer grösseren Anzahl an Leuten jedenfalls doch mehr Chancen zur Entdeckung werden hätte als ein einzelner Mensch. Gedanken an Verscheuchtwerden durch wilde Tiere — deren es hier eine ganze Menge gibt — und an Hungertod in dieser trostlosen Fels- und Schneewüste durchfurchten wild mein Gehirn und wechselten mit Gedanken an meine in Ksara zurückgebliebene Familie ab. Ich sah mich nach allen Richtungen um und unterschied im Westen das Mittelländische Meer, das durch einen bläulichen Nebelschleier geheimnisvoll hervorschimmerte, und Beirut und Alley und Baumeer u.s.w. lagen mir alle förmlich zu Füssen. So beherrschte mein Blick vom höchsten Thron der Natur aus einen Umkreis von grenzenloser Weite, mein Auge konnte sich an der unbeschreiblichsten Naturpracht weiden und ergötzen, während ich Unglücklicher doch mutterseelen allein und von aller Welt verlassen dastand! Was frommte es, dass man sich da seine Kehle heiserschrie, es wäre doch niemand gegenwart zu erhoffen.

Endlich kehrte Koreh Salih-ed-Din Bey ohne Soldaten und ohne Maultier zurück... Es blieb uns also nichts mehr übrig, als nach dem abgesandten Boten auszuspähen, der den Augen meines Gesellschafters — ungeachtet der klarsten Luft — doch nur wie ein minimalster sich kaum regender Punkt erschienen war. Doch bedeutete dieser auf uns zu sich bewegende Punkt das einzige Lebenszeichen in dieser Einöde und die Verkörperung unserer Hoffnung! Der Punkt schien zusehends zu wachsen, und wir glaubten auch den schwachen Widerhall eines Rufes vernommen zu haben... Doch vermuteten wir mehr als einmal, dass alles das nur eine Ausgeburt unserer erhitzten Phantasie gewesen wäre, so weit entfernt war der Bote von uns, und so verschwommen und undeutlich konnte eine Lebensäusserung von ihm auf uns herüberkommen

X

Als wir schliesslich eine uns zu sich winkende Hand gewahr werden konnten, d[ie]
sen wir wie vom Blitze getroffen, bestiegen momentan unsere Pferde und ritt
ten davon, so gut es gehen konnte, gegen den Mann zu.
Der Bote traf wirklich den Herrn Major und sandte an seiner Statt einen
andern Mann ab, uns vom glücklichen Erfolge der Jagd in Kenntnis zu setzen
und auf den rechten Weg zu geleiten. — Der Aufstieg auf die obenerwähnte
Bergkuppe nahm 1½ Stunden in Anspruch. Dortangelangt fanden wir uns
auf einer Hochebene, wo riesige Felsblöcke in schönster Unordnung umherla-
gen und viele hundert Meter weite Schneefelder sich an den Bergabhängen
ausdehnten. Von der ferne erblickten wir den Herrn Major mit seinem Diener.

Wie freudig schlug mir nun das Herz, als ich den ersten jungen Bären erblickte. War es doch der biblische, syrische Bär!
Der Bote führte den Herrn Major wirklich zu einem überaus herrlichen Ter-
rain, wo sich mehrere wildzerklüftete tiefe Grotten befanden s. Abb., welche
die Wiedergabe einer Photographie ist, die Herr Graf von Lüttichau auf-
nahm, die von einer senkrechten Felswand überragt war. Und in dieser Höhle
sitzt die Bärin mit ihren zwei Jungen. Da sie sich aber hier nicht befanden,
so leitete der Bote die Jäger zu einer zweiten Höhle, die von der ersten nicht
allzuentfernt war; und dort zeugte die frische Losung deutlich davon,
dass die Insassen der Höhle sie vor nicht allzulanger Zeit verlassen ha-
ben konnten und irgendwo in der Nähe sein müssten. Kleine Felsblöcke nennen wir im
Gebirge. Dann über den darüberliegenden massiven Felsen, gegen Süden für die Alpen Täler
Dieser wusste durch eigene Erfahrung auch, zu was für einem Weidplatze
die Bärenfamilie sich täglich begäbe und führte die Schützen direct hin, die
die Mutter mit den Jungen sobald erblickten. Wie die Bärin aber die mutigen
durch Gletscherlüfte, Frauenmäntel
Nimrode auf sich losstürmen sah, machte sie Reissaus, und zwar so, dass sie
den Jungen voran lief, und die letzteren ihr so gut wie die jungen Hündchen folgten.

konnten, nachtrabten. Die Mutter drehte sich jedoch öfters um, um sich des Scheinbaren ihren Kinder mit ihr zu vergewissern, richtete sich hie und da auf die Hinterbeine auf, um ihnen mit den emporgehobenen Tatzen Winke zur Aufmunterung und der Beruhigung zum Nachfolgen zu erteilen. Wer ein köstlicher Anblick. Kamen sie auf ein Schneefeld, so wälzten sich alle der auf ihrem walzigen plumpen Körper wie ebensoviele Kotkäfen in eine Schneehaufen; und alle taten es mit gleicher Geschicklichkeit. Es galt also nun die verbotte Beute ja nicht aus den Augen zu verlieren. Herr Wieland ließ sie nicht nach und glitschte sich sitzend immer den Bären folgend.

Das konnte aber unmöglich so weiter gehen; denn zu erschöpft waren die Tiere nach so langem Ritte, zu glühend die Sonnenstrahlen, die die Mittagszeit die Tiere auf die Häupter der Adamskinder herabschoss, als dass sie es im Laufe einer Bärin hätten aufnehmen können. Die Mutter musste nolens volens zum Stehenbleiben gebracht werden, und das war nur durch das Erlegen eines der Jungen möglich. auf 15 m. erlegte Wieland den kleinsten Bären, der immer ein wenig zurückblieb.

Da kaum bemerkte das Muttertier, dass eines der Jungen ihm nicht mehr folgte, der fiel sofort über ihn her, und dem Jungen ist der Lauf der Verfolgten so teuer

Geschoss Gew. 98 der Munition von Wieland an

als [illegible] fürwahr in seinem triefenden Kopfe d. Wieland sofort die [illegible] Kugel, mit Schrecken

für die Bärin

[illegible] unter fürchterlichem Brummen auf Wieland los, an den es auch geschehen wäre; denn schon war sie ihm auf die Entfernung von 3 Schritt nahegekommen, und zum Unglücke hatte er nunmehr nur einen einzigen Schuss im Lauf, der Munitionsvorrat war bei uns. Da gefährliche Lage bemerkte jedoch Selim und gab auf 10 m. Feuer, aus einem sehr brauchbaren alten Gewehre, von der Seite her auf die Bärin einen Schuss ab, der sie in den Hals traf und momentan zur Strecke brachte.

zusammensuchen zu holen; und beide konnten erst nachsten Morgen hier eintreffen.
Nach diesem Abend sollten wir jedoch nichts mehr zu verbringen, sondern wir sollten
an der Höhle von gestern abend nochmals versuchen. Trotz der ungeheuren Hitze
und Anstrengungen während des Tages fanden wir uns dort vor Sonnenuntergang
wohlgemut ein. Die Jäger wurden der Anordnung des Herrn Majors gemäß ebenso
gestern gruppiert. Ich saß wieder beim Herrn Major am Rande eines grossen Kessels,
an dessen einer Seite silberklares Wasser beim Eingange einer Höhle vom Felsboden
vorsickerte, wo in solten sich die Bären allabendlich zur Tränke begeben.
Wir verhielten uns so ruhig, dass ein Ruticilla-senegala-Pärchen, das in einem
felslöche hart bei uns sein Nest zu haben schien, wiederholt ein- und auflog, ohne
sich durch unsere Gegenwart auch im geringsten beängstigen zu lassen.
Nach ungefähr dreiviertelstündigem Harren unterbrach plötzlich ein ohrenbetäubender
Knall die Todesstille, die die ganze Natur um uns herum wie in ein tiefes
heiliges Mysterium hüllte. Da darauf kein anderer Schuss folgte, so blieben wir lange
Zeit im Zweifel über dessen Erfolg. Ich war, offengestanden, in meinem Innersten
über den Jäger empört, dass er – meinem Dafürhalten nach – zu frühzeitig und voreilig einen Schuss abgegeben; denn ich (Konnte) mich auf Grund der
Erfahrung mit dem gestrigen ♀ kaum überreden, dass ein Bär
mit einem Schusse so leicht getödtet werden könnte; auch ist das Geschoss
der deutschen Mauser zu „human", zu mild. Der Herr Major vertrat die Ansicht,
dass auch ein ~~Gewehr~~ Kugel einen Bären tödten könne, wenn sie nur am rechten Fleck
sitzt. Nach weiterem ungewissem Warten von beinahe 20 Minuten trat Selim, der
unseren Lauerplatz kannte, mit der Freudenbotschaft an uns heran, dass Herr
Wieland mit einem einzigen Schusse einen Bären erlegt habe. Der glückliche Schütze sah das Tier ~~hinter einem~~ Riesenfelsen in ungefährer Entfernung von 80 m ~~aus~~ herauf-
~~seiner Höhle hervor~~kommen. Als es nun den Menschen gerochen hatte, begann es

zornig zu brummen, und setzte auf den Affen, den [illegible] Herr M. den Schuss [illegible] des Tieres richten, zu welchem Behufe er mit dem Laufe seines Kugelgewehres auf einen vor ihm befindlichen Felsen klopfte, damit es sein Gesicht nach ihm richtete. Der nun erfolgte Schuss war ein Meisterschuss, der den Bären im Moment knickte, ohne sein Fell zu verletzen. [illegible]

Es war dies ein erwachsener männlicher Bär von brauner Farbe, der [wie es sich bei der Präparation des Skeletes herausstellte] bereits einmal mit einem Jagdgewehre Bekanntschaft gemacht haben musste; denn in der rechten Tatze des Vorderbeins fand sich eine unförmlich gestaltete Bleikugel, um die herum sich ein Wulst von fast verknöcherter Knorpelmasse sich gebildet hatte.

Jedes vorgeführte Maultier wollte aus Scheu vor dem Riesenraubtier ausreissen; es musste das Saumtier also so gestellt werden, dass es den Bären nicht sähe, und obendrein musste ihm noch für die Dauer des Aufladens die Augen verbunden werden. So gross ist die Furcht aller Haustiere vor dem Bären. Jedoch versicherten mich hier die Hirten, dass sich der Bär nie eines Schafraubes schuldig mache und sich ausschliesslich mit friedlicher Pflanzenkost begnüge. [Besonders gerne frisst er Weintrauben.]

Der Bärenschinken wurde zum Kochen nach Baalbek versandt, und andere Fleischstücke wurden zur Feierlocke ausgelegt, wobei eine Ruine und ein hoher Felsen gute Versteckplätze boten. Nun begannen förmliche Schwärme von Neophron percnopterus auf die Lockspeise herzufallen. Darunter waren auch 3 herrliche Exemplare von Gyps fulvus, die sich aber viel vorsichtiger betrugen und das Sichniederlassen vermieden. Der Herr Major schoss einen Neophron im Fluge herunter. Dieser war schmutzigweiss; darunter waren aber auch gelbe und, was noch auffallender ist, aschblauliche (!) Stücke. Ein einziges Exemplar von letzterer Farbe erlegte mein Jäger einst in der Egyptischen Wüste.